

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12
2023

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinnbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kwon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyatni rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinnbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinnbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinnbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'lqin Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,

O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Взаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаевна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноярова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullahayeva Sharbat, Abdullahayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogl	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиева	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'rjal Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoira Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashuvning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farkod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modellashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarova	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abduxamid Abdumalikovich	
Urban farming	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	

MUNDARIJA CODERJANI

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdug‘aniyev Abdulaziz Alisher o‘g‘li	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector.....	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar.....	170
Kurbanov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Ma’mura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o‘g‘li, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways.....	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogl	
O‘zbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida ba’zi mulohazalar (Qozog‘iston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
O‘zbekistonning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga o’tish yo‘nalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip o‘g‘li	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукоров Шерзод Шавкат угули	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari.....	211
Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda iste’molchilar xulq-atvoriga ta’sirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Kudayberganova Zarofat Zaxidovna	
O‘zbekistonda kichik va o‘rta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Sayfullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbanov A. U.	
Korxonalarda pul mablag‘lari auditini takomillashtirish yo’llari.....	254
Karamatova Noiba Xusnitdinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini o‘ziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar ko’rsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan.....	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-to-qimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatoval Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bog‘liq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos o‘g‘li	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'naliishlari.....	313
Bekmurodov Abbas Amiriddinovich	
Agroklasterlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilhomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расурова Ш. Х.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодовоощной продукции в Узбекистане.....	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуридин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмираев Эльбек Баҳтиеровиҷ	
Smart-shartnomalar – raqamlı marketingning zamonaliviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyoxonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamlı iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maximovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	456
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	462
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki Omonov Sardor O'Imasovich	466
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	472
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari Sadikova Muslima Alisher qizi	478
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari Sabirova Zaynab Qadambayevna	483
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию Режаббаев Сарвар Умархонович	488
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	491
Milli kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili Otaxonova Shohyora	497
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari Qobilova Shaxnoza	502
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerdan foydalanish holatining statistik tahlili Sharifi Abdul Fatah	505
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	512
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	518
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari Usmanov Iliom Achilovich	523
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	527
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar Xujaxonova Sitora Baxtiyor qizi	532
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish Xalimov Shaxboz Xalimovich	537
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida) Vaisov Dilshod Ibodullayevich	542
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari Usmonova D. I.	549
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruving baholash usullarini tahlili Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	555
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy Zakhidov Nodir Umidjanovich	559
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli Yusupov Fayzulla Yakubovich	563
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	567
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar Sultonov B. A.	571
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes Saidakhmedov Islomjon Ulibekovich	575
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана Хамракурова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	580
Тенденции развития жилищного строительства Алиева Зилола Маматвалиевна	585
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	589

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dulfuz Axtatova	
Rоль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Baroq Axmadowna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalg qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharafat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ułomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махомадризоевна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdarligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdukarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofiddinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli.....	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari.....	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada anderryting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшо Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rta sidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Рахмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralalar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati.....	787
Hakimov Hakimjon	
Intellektual mulkni boshqarish jarayonlarni o'rganishning nazariy muammolari	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoibergiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimini yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Kudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEBEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoira Azimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamlı texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalg qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaeva	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish	
va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyiҳalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Oblomuradov Narzullo Naimovich, Shavkatov Navruzbek Shavkatovich	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot" ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadreddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsyalarni jalg etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati.....	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Komidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyekti sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalar faoliyatida korporativ boshqaruving baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari	991
Baxriev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish	
va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusnitdinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmi rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutlibovich	
Strategik boshqaruvin hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyeva	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarning xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов	1031
Тула Нодирбек Баходир угули	
Инновационные технологии в сфере страхование.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloq qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foya solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budget tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlari	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarning kreditlash amaliyotini takomillashtirish	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashev Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана	1116
Икромова Ханифа Одиловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarning huquqiy maqomi va ularni isloq qilishning istiqbollari....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish	1146
Umarov Abdulquddus Abdilqatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Kolmatov Sanjarbek Xojimamatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishing asosiy ko'rsatkichlari.....	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choraları	1181
Xamraulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati.....	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budget mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'llim sifatini ta'minlash oliv ta'llim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili.....	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish.....	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishing manbalari va yo'llari.....	1232
Raxmanov Ilhom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari.....	1261
Shamsiyev O'ktam Sayftidinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari.....	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiropi va ahamiyati.....	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi.....	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	1286
Mamatqulov Omonulla Mamayusupov	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами.....	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

AHOLIGA BANK XIZMATLARINI KO'RSATISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Uskanov Eldor

Toshkent moliya instituti – mustaqil tadqiqodchi

Annotatsiya: Maqolada tijorat banklari tomonidan aholiga bank xizmatlarini ko'rsatishning ahamiyati, sohada mavjud muammolar yechimi va banklar tomonidan aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish yo'llari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: bank, kredit, xizmat, pensionerlar, overdraft kredit, kafil, garov, kredit foizi, kredit riski, kredit monitoringi.

Abstract: The article discusses the importance of lending to the population by commercial banks, the existing problems and ways to improve the provision of banking services to the population.

Key words: bank, credit, services, pensioners, overdraft credit, collateral, guarantee, interest rate, credit risk, credit monitoring.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы значения кредитования населения коммерческими банками, имеющуюся проблемы и пути совершенствования оказания банковских услуг населению.

Ключевые слова: банк, кредит, услуги, пенсионеры, овердрафт кредит, залог, гарантия, процентная ставка, кредитный риск, кредитный мониторинг.

KIRISH

Bozor munosabatlari sharoitida bank xizmatlarining turlarini ko'paytirish va ularni rivojlantirish, ayniqsa, tijorat banklarining aholiga ko'rsatadigan xizmatlari tizimini takomillashtirish, ularning soni va sifatini aholi talablari, iqtisodiyot, ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar talablari hamda qo'yilayotgan vazifalardan kelib chiqib rivojlantrib borish bugungi kunning dolzarb masalalaridan hisoblanadi. Respublikamizda tijorat banklari faoliyatining uzuksiz takomillashib borishi bozor munosabatlaring muhim subyektlari bo'lgan, nafaqat yuridik shaxslar, balki aholiga xizmatlar ko'rsatish tizimini ham takomillashtirishni obyektiv zaruriyatga aylantirmoqda. Bu o'z navbatida tijorat banklari faoliyatini yangi muhit, aholi talablariga moslashtirish, uni uzuksiz nazorat qilishni va samarali boshqarish uchun muhim ma'lumotlar bazasi yaratilishining uslubiy asoslarini takomillashtirishni talab etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "...Banklarning bosh vazifasi – bundan keyin o'z ish uslublarini tubdan o'zgartirib, fuqarolarimiz va tadbirkorlarning haqiqiy ishonchini qozonishga va ularga haqiqiy ko'makdosh bo'lishga erishishdan iborat, ...lo'nda qilib aytadigan bo'lsak, banklar endi xalqimizni tadbirkorlikka, ishbilarmonlikka o'rgatishi va shunga yetaklashi lozim bo'ladi"¹.

ADABIYOTLAR SHARHI

Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish va ular uchun bank xizmatlari bilan bog'liq xarajatlarni qisqartirish masalalari xorijlik iqtisodchi olimlardan F. Modolyani, D. Kokslar² tomonidan tadqiq qilinib ularning fikricha, banklarning aholiga xizmat ko'rsatish tizimi ko'proq "aholiga uyida xizmat ko'rsatish" yo'nalishida rivolanishi maqsadga muvofiqdir. D. Polfreman, P. Rouz hamda J. Sinkilar³ o'z ilmiy tadqiqod ishlarida ssuda kapitali

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birlgilikda barpo etamiz". –T.: "O'zbekiston", 2016. –56 b.

2 Cox D. Success in elements of banking.-London: John Murray, 1979.-271p.; Modigliani F., Fabozzi F. J., Ferri M. G. Foundations of financial markets and institutions.- New Jersey 61, 1997.-497p.;

3 Palfreman D. Elements of banking. Philip Ford. –2nd ed. – London: Pitman, 1988.-660 p.; Роуз П. С. Банковский менеджмент. Пер.с англ.-Москва: Дело, 1997.-743 с.; Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. Пер.с англ.- Москва: Альпина Бизнес Букс, 2007. –1018 с.

bozoridagi xizmatlar, elektron xizmatlar keng tarqalgani, bu jarayonlar o‘z navbatida banklarning birlashish va singib ketishi holatlari ko‘payishiga, ularning jismoniy va yuridik shaxslarga ko‘rsatadigan xizmatlarining risklilik darajasi yuqori bo‘lishiga olib kelganligini ta’kidlashgan. Tijorat banklari tomonidan jismoniy va yuridik shaxslar, ayniqsa, aholiga masofaviy bank xizmatlarini ko‘rsatish va ularning samaradorligi masalalari Van Xorn D. K., Woodworth W., Woller G. lar tomonidan o‘rganilgan⁴. Ushbu olimlarning aksariyati tijorat banklarida masofaviy xizmatlarning yangi turlarini joriy etish, unda aholi uchun qulayliklar yaratish va aholining omonot va to‘lov kartalarida bo‘lgan pullarining xavfsizligini ta’minalash va banklarning bu yo‘nalishdagi operatsiyalarining samardaorligini oshirishga e’tibor qaratishgan. Tijorat banklarining aholiga xizmat ko‘rsatishi borasidagi operatsiyalar, bank xizmatlari va bank mahsulotlari turlarini ko‘paytirish oid masalalar, banklarning masofaviy xizmatlarini rivojlantirish masalalari, ularning nazariy va amaliy jihatlari rus olimlaridan O. I. Lavrushin, G. G. Korobovalar⁵ tomonidan ularning ilmiy ishlarida ko‘rib chiqilganini ko‘rishimiz mumkin.

Mahalliy olimlarimizdan Sh. Z. Abdullayeva, Z. T. Mamadiyarov, X. A. Xudoyarova, Z. Z. Xudoyberganova, O. Aliqoriyevlar⁶ ham o‘z ilmiy tadqiqodlarda tijorat banklarining xizmatlari va uning asosiy qismlaridan bo‘lgan banklarning aholiga ko‘rsatadigan xizmat turlari, ularning mahalliy banklarimiz tomonidan qo’llanilishi hamda kelajakda bunday xizmat turlari, bank mahsulotlarini yanada taraqqiy ettirish masalalariga e’tibor qaratishgan va mamlakatimizda bank xizmatlarini rivojlantirish borasida ilmiy tadqiqodlarni amalga oshirishgan. Tijorat banklari tomonidan yuridik va jismoniy shaxslarga xizmatlar ko‘rsatishda ularning zamonaviy turlarini ko‘paytirish sohasiga prof. Sh. Z. Abdullayeva o‘z e’tiborini qaratgan bo‘lsa⁷, Z. T. Mamadiyarov va Z. Z. Xudoyberganovalar bank tizimida masofaviy bank xizmatlarini yanada rivojlantirish, ularning turli tumanligini ko‘paytirish orqali aholining bank xizmatlariga bo‘lgan ishonchini oshirish, bank xizmatlarining tezkorligini ta’minalash lozimligini ta’kidlashgan⁸. Tijorat banklari chakana xizmatlar bo‘yicha tadqiqod olib borgan X. A. Xudoyarova esa tijorat banklarining “online” va chakana xizmatlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega ekanligiga e’tibor qaratgan⁹.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada aholiga bank xizmatlarini ko‘rsatishga oid ilmiy qarashlar va tijorat banklari amaliyoti materiallari analiz-sintez usulidan foydalangan holda o‘rganildi va xulosalar shakllantirildi, qiyosiy tahlil, guruhlash, empirik va kuzatish metodlaridan foydalangan holda aholiga bank xizmatlarini amaliyotdagi mavjud muammolarning sabablari, ularni bartaraf etish yo’llari bo‘yicha fikr va xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi vaqtida jahonda globallashuv jarayonlari chuqurlashib borayotganligini e’tiborga oladigan bo‘lsak, bank-moliya tizimi barqarorligini ta’minalash, bank xizmatining yangi turlarini joriy etish, aholi va xo‘jalik subyektlarining bo‘s sh mablag‘larini banklarning uzoq muddatli depozitlariga jalb etishni ko‘paytirish, mamlakat iqtisodiyoga kiritiladigan uzoq muddatli kredit qo‘yilmalari ulushini ichki manbalar hisobidan oshirish uchun mustahkam asos yaratish masalalari muhim ustuvor vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda. Zero, bugungi kunda bank – moliya tizimini isloh qilishni yanada chuqurlashtirish va barqarorligini oshirish, bank tizimiga aholi ishonchini yanada mustahkamlash, banklar faoliyatiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo’llash orqali bank xizmatlarining turi va ko‘lamini kengaytirish bo‘yicha tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirish zarurga aylanmoqda. Tijorat banklari omonatchilarni jalb etish uchun tashkilot korxona va aholi mablag‘larini ancha uzoq muddatga jalb etishga qaratilgan foiz siyosatidan foydalilanildi. Bu sharoitda mijozlarga bank xizmatlarini ko‘rsatish tizimini takomillashtish muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda davom etayotgan global siyosiy va iqtisodiy vaziyatlar sharoitida O‘zbekiston iqtisodiyotining o’sish sur’ati 2023-2024-yillarda 5,6-5,8 foizni tashkil etib, 2025-2026-yillarda mos ravishda 6,2-6,4 foizgacha yetishi prognoz qilingan. Xalqaro valyuta jamg‘arma-

4 Ван Хорн Д. К. Основы управления финансами. Пер. с англ.; Гл. ред. серия, Nigeria: Selected Issues // IMF Country Report No. 08/65, February 2008, Woodworth W., Woller G. (1999) What is microfinance. Journal of microfinance, 15, pp. 6.

5 Лаврушин О. И. Банковское дело: -М.: Финансы и статистика, 2014.–241е.; Банковское дело: учебник/под. ред. д.э.н. проф. Коробовой Г. Г. -М.: Экономист, 2004.- 751е.

6 Sh. Z. Abdullayeva. Bank ishi. –T.: “IQTISOD-MOLIYA” 2017. 534 b., Mamadiyarov Z. T. Tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlari rivojlantirish. Iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati.–T.: 2019. 13 b., Xudoyarova X. A. O‘zbekistonda chakana bank xizmatlari amaliyotini takomillashtirish.. Iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati.–T.: 2020. 9 b.

7 Sh. Z. Abdullayeva. Bank ishi. T.: “IQTISOD-MOLIYA” 2017. 533 b

8 Mamadiyarov Z. T. Tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlari rivojlantirish. Iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati.–T.: 2019. 12 b.

9 XudoyarovaX. A. O‘zbekistonda chakana bank xizmatlari amaliyotini takomillashtirish.. Iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati.–T.: 2020. 9 b.

sining prognozlariga ko'ra, dunyo bo'ylab markaziy banklar tomonidan inflyatsiya oshishiga qarshi choralarning ko'riliши natijasida global inflyatsiya darajasi 2022-yilgi o'ttacha 8,7 foizdan 2023-yilda 6,9 foizgacha va 2024-yilda 5,8 foizgacha tushishi, biroq pandemiyadan oldingi davrdan (2017 – 2019-yillardagi 3,5 foiz) yuqori darajada bo'lishi kutilmoqda. Global inflyatsiya darajasining tushishiga asosiy omil sifatida 3 jahon bozoridagi oziq-ovqat va boshqa turdagи asosiy tovarlarning narxlarida pasayish kuzatilayotgani bilan izohlangan. Yuqoridagilar natijasida O'zbekistonda inflyatsiya darajasi 2022-yildagi 12,3 foizdan 2023-yilda 9,0 foiz atrofigacha tushishi kutilmoqda. Shu bois, prognozlarga ko'ra 2023-2024-yillarda O'zbekiston iqtisodiyoti 5,6-5,8 foiz doirasida, 2025-2026-yillarda mos ravishda 6,2 va 6,4 foizgacha o'sishi kutilmoqda. Buning uchun keyingi yillarda dunyoda kuzatilayotgan iqtisodiy va siyosiy noaniqliklar qaramasdan O'zbekistonning barqaror o'sishini ta'minlash maqsadida inson kapitalini rivojlantirish choralarini ko'rish ko'zda tutilmoxda. Rivojlanayotgan davlatlar iqtisodiyotida joriy yildagi 4 foizlik iqtisodiy o'sish sur'a ni saqlanib qolinayotgan bo'lsa-da, mamlakatimizning asosiy savdo hamkorlari, jumladan, Rossiya iqtisodiyoti 2023-yilda 2,2 foizdan 2024-yilda 1,1 foizga, Xitoy 5,0 foizdan 4,2 foizga, Turkiya iqtisodiyoti 4,0 foizdan 3,0 foizga hamda Qozog'iston 4,6 foizdan 4,2 foizga sekinlashishi prognoz qilinmoqda¹⁰.

1-jadval: Xalqaro valyuta jamg'armasi va Jahon bankining mintaqadagi ba'zi davlatlar uchun iqtisodiy o'sish prognozlari¹¹, (foizda)

	Xalqaro valyuta jamg'armasi		Jahon banki	
	2023	2024	2023	2024
Jaxon iqtisodiyoti	3,0	2,9	2,5	2,1
Rossiya	2,2	1,1	1,6	1,3
Xitoy	5,0	4,2	5,1	4,6
Turkiya	4,0	3,0	4,2	3,1
Qozog'iston	4,6	4,2	4,5	4,3
Qirg'iziston	3,4	4,3	3,4	4,0
Tojikiston	6,5	5,0	6,5	5,0
Ozarbayjon	2,5	2,5	1,5	2,4
Gruziya	6,2	4,8	5,9	4,8

2023-yilgi xalqaro moliya tashkilotlari tomonidan tayyorlangan O'zbekistonning iqtisodiy o'sish prognozlariga ko'ra 2023-yilda yalpi ichki mahsulot o'sishi 5,5 foiz atrofida va 2024-yilga borib ushbu ko'rsatkich 5,5-5,6 foizlar atrofida bo'lishi kutilmoqda.

2-jadval: O'zbekiston yalpi ichki mahsulotining o'sish sur'ati¹² (foizda)

Xalqaro valyuta jamg'armasi (2023-yil oktyabr)	5,5	5,5	x	x
Jahon banki (2023-yil oktyabr)	5,5	5,6	5,8	x
Osiyo taraqqiyot banki (2023-yil aprel)	5,5	5,5	x	x
Milliy prognozlar	5,6-5,8	5,6-5,8	6,2	6,4

Mamlakatimizda iqtisodiyotni erkinlashtirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirilayotgani hamda tarmoq, soha va hududlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturlarning amalga oshirilishi natijasida 2023-yilda ham barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlariga (5,6-5,8 foiz) erishish kutilmoqda. Bunda aholi daromadlari asosan, o'ttacha hisoblangan oylik ish haqi miqdorining 18-20 foizga va iqtisodiyot tarmoqlarining qo'shilgan qiymati-

10 Budgetnoma. 2024 – 2026 yy. –T.: 2023-yil. 5 b.

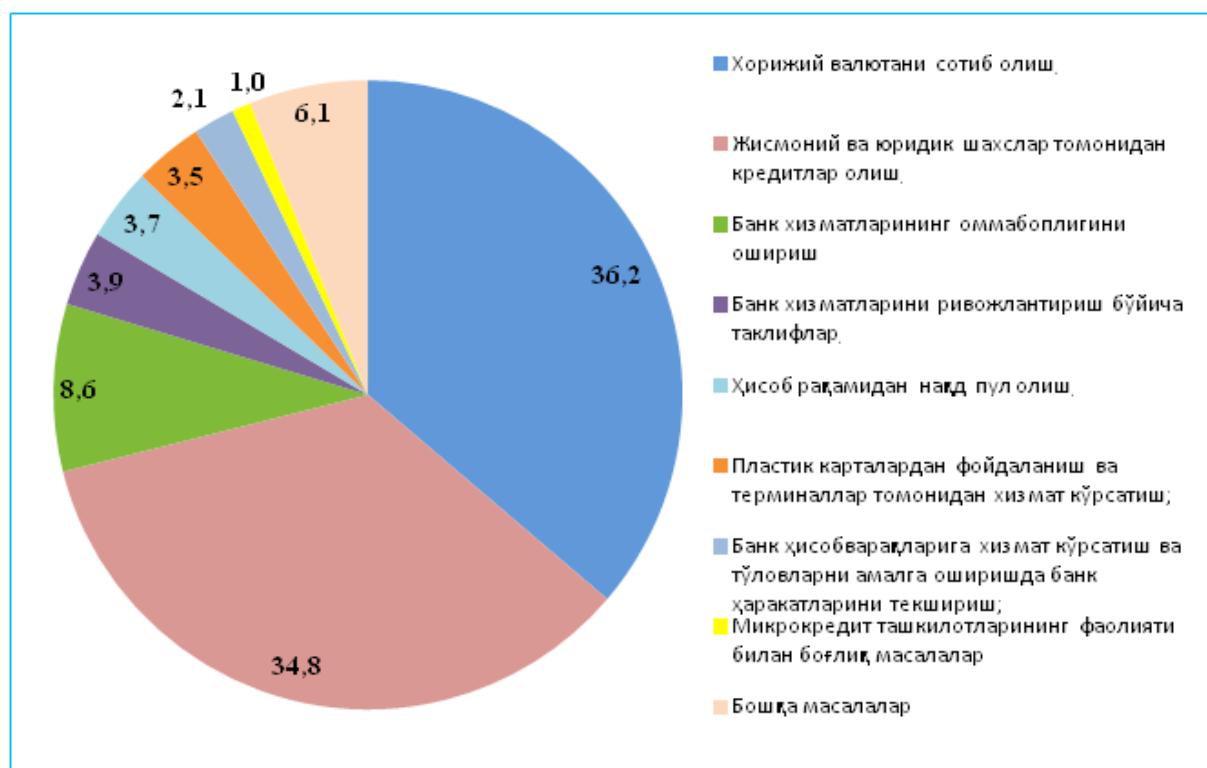
11 Budgetnoma. 2024 – 2026 yy. –T.: 2023-yil. 6 b.

12 Xalqaro valyuta jamg'armasi va Jahon bankining 2023-yil oktyabr oyidagi hisobotlari asosida hisoblab chiqilgan. Budgetnoma. 2024 – 2026 yy. –T.: 2023-yil. 8 b.

ning 5,6 foizga o'sishi hamda pul o'tkazmalari hajmi o'sishi bazaviy trend doirasida qolishi hisobiga erishiladi¹³. 2024–2026-yillar uchun assosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning prognozlari hamda iqtisodiy o'sishning asosiy yo'nalishlarining to'rtinchi yo'nalishi – xizmatlar bozorini rivojlantirish bo'lib, u orqali 2024-yilda bozor xizmatlari o'sishini 14,9 foiz (574 trln so'm) darajasida ta'minlash prognoz qilinmoqda. Bunda, yuqori o'sish sur'atlari asosan ta'lif hamda aloqa va axborotlashtirish – 25,5 foiz, moliya – 22,3 foiz va transport – 10,4 foizga o'sish hisobiga ta'minlanishi prognoz qilinmoqda. Bunda, banklarning aholiga xizmat ko'rsatish tizimini raqamlashtirish, bu sohaga axborot texnologiyalarning so'nggi yutuqlarini joriy etish rejalashtirilmoxda. Ta'lif kreditini moliyalashtirish uchun ajratiladigan mablag'lar miqdorini oshirish, agar 2021–2023-yillar davomida jami 315 ming talaba, shundan 219 ming talaba xotin-qizlar uchun ta'lif kreditlari uchun 3,3 trln so'm resurs mablag'lari ajratilgan bo'lsa 2024-yilda qo'shimcha 180 ming nafar talabalar uchun ta'lif kreditlarini ajratish uchun mablag'lari rejalashtirilib, ushbu dastur bilan qamrab olinadigan talabalar soni qariyb 500 mingga yetishi kutilmoqda. Bu maqsadlar uchun 2024-yilda jami 2,2 trln so'm, shundan 1,8 trln so'mi ta'lif kreditlarini moliyalashtirish hamda 400 mlrd so'mi xotin-qizlarga ajratilgan kreditni foiz qismini qoplash maqsadida rejalashtirilgan.

Bank mijoji bo'lish istagini bildirgan fuqarolar doimiy ravishda ko'payayotganligi respublika aholisining faravonligi o'sayotgani, umuman bank tizimiga bo'lgan ishonch mustahkamlanayotganini ko'rsatadi. Aholining bank xizmatlaridan foydalanishi bank ko'rsatadigan xizmatlar xilma-xilligi, mijozlarga munosabatini va, eng muhimi, bank tizimiga ishonchni ham baholaydi. Hozirgi vaqtida jismoniy shaxslarga omonat hisobvaraqlari ochish orqali ko'rsatilayotgan xizmatlar orasida banklararo jo'natmalar bo'yicha ham, xalqaro tizimlar orqali o'tkazilayotgan tezkor pul jo'natmalari, banklarning "Western Union", "MIGOM", "Aziya Ekspress" tizimlari orqali, jumladan, vakil banklarning "CONTACT", "Lider" va "Yunistrim", "Tezkor Pochta", "BLIZKO" va "MoneyGram" tizimlari orqali operatsiyalar bajarib tezkor jo'natmalarni amalga bo'yicha ham bajarilayotgan operatsiyalari ommaviylashib tezkor pul jo'natmalari bo'yicha operatsiyalar hajmi o'sib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banking ma'lumotlariga qaraganda aholini banklarga murojaatlarning barchasi belgilangan muddatlarda ko'rib chiqiladi va ularni hal etish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Murojaatlarning tarkibi va aholining tijorat banklari bilan munosabatlarini quyidagi ma'lumotlardan ko'rishimiz mumkin¹⁴.

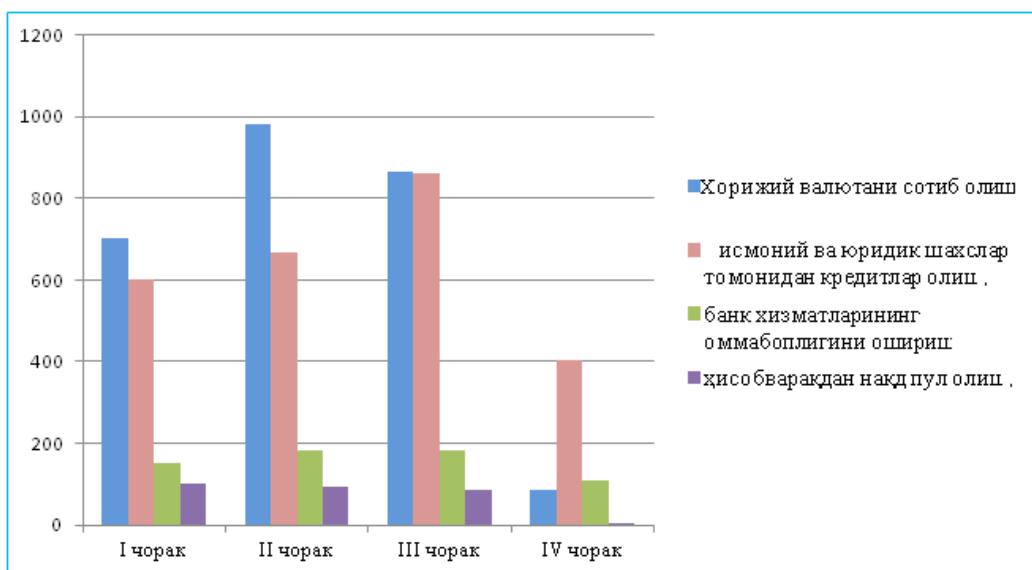
Bank sohasiga oid murojaatlarning tahlili shuni ko'rsatadi, murojaatlarning 36,2 foizini xorijiy valyutani сотib olish va milliy valyutani xorijiy valyutaga konvertatsiya qilish, 34,8 foizi bank kreditlarini olish bilan bog'liq masalalarga oid bo'lib, ularning aksariyati garov ta'minoti yetishmovchiligi, ipoteka kreditining boshlang'ich badal summasini to'lash, ta'lif krediti hamda imtiyozli kredit olish to'grisidagi murojaatlardir. Murojaatlarning

13 cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banking rasmiy sayti ma'lumotlari

14 cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banking rasmiy sayti ma'lumotlari

8,6 foizini bank xizmatlarining ommabopligrini va bank xizmatlari turlarini taqdim etish qoidalarining shaffofligini oshirish borasidagi murojaatlar tashkil etadi.

Aholining bankga murojaatining o'zgarish dinamikasi¹⁵

Shuningdek, bank xizmatlarini rivojlantirish, hisob raqamidan naqd pul olish, terminallar bo'yicha xizmat ko'rsatish va plastik kartalardan foydalanish bilan bog'liq murojaatlar ham mavjud.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini yanada rivojlantirish uchun:

- aholiga bank xizmatlarini ko'rsatishda masofaviy xizmatlar ko'rsatish, zamonaviy axborot texnologiyalari va texnik vositalardan foydalangan holda bankga tashrif buyurmasdan masofadan turib bank xizmatini ko'rsatish yoki undan foydalanish tizimini takomillashtirish lozim;
- jismoniy shaxslarning daromadlarini oshirish, ularning pul mablag'larini banklarga jalb qilish, ularni saqlash va ulardan foydalanish borasidagi munosabatlarni erkinlashtirish maqsadga muvofiq;
- aholiga bank xizmatlari ko'rsatish sohasida yuzaga keluvchi risklarni boshqarish tizimini ishlab chiqish;
- aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarining "online" va "homebanring" xizmat turlarini yanada takomillashtirish;
- aholining pensioner qatlami uchun bank xizmatlari ko'lamini kengaytirish, pensionerlar uchun overdraft kreditini, aholining faol qatlami uchun kredit kartalar joriy etish tizimini yo'nga qo'yish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birlashtirish uchun barpo etamiz". –T.: "O'zbekiston", 2016.
2. Cox D. Success in elements of banking.–London: John Murray, 1979.
3. Palfreman D. Elements of banking. Philip Ford.- 2nd ed. – London: Pitman, 1988.
4. Роуз П. С. Банковский менеджмент. Пер.с англ.–Москва: Дело, 1997.
5. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. –Пер.с англ.–Москва: Альпина Бизнес Букс, 2007.
6. Ван Хорн Д. К. Основы управления финансами. Пер. с англ.; Гл. ред. серии, Nigeria: Selected Issues // IMF Country Report No. 08/65.– February 2008, Woodworth W., Woller G. 1999.
7. Лаврушин О. И. Банковское дело: –М.: Финансы и статистика, 2014.
8. Коробовой Г. Г. Банковское дело: учебник. –М.: Экономист, 2004.
9. Sh. Z. Abdullayeva. Bank ishi. T.: "IQTISOD-MOLIYA" 2019.
10. Mamadiyarov Z. T. Tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish. Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. –T.: 2019.
11. XudoyerovaX. A. O'zbekistonda chakana bank xizmatlari amaliyotini takomillashtirish. Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati.–T.: 2020.
12. Xalqaro valyuta jamg'armasi va Jahon bankining 2023-yil oktyabr oyidagi hisobotlari asosida hisoblab chiqilgan. Budjetnomra. 2024–2026-yy. –T.: 2023-yil.
13. cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy sayti ma'lumotlari.

¹⁵ cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy sayti ma'lumotlari

Yashi

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnalni

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

